

הלכות מגלה סימן תרפח

אם הנה דעתו לחזור למקומו (ה) בזמן קריאתו ונתעכב ולא חזר, קורא במקומו, ואם לא הנה בדעתו לחזור אלא לאחר זמן הקריאה, קורא עם אנשי המקום שהוא שם: הגה (יג) ואם הוא במדבר או בספינה, קורא ביום י"ד כמו רב העולם (מל ב: ו' (י"ד) ליום ט"ו שקל להיות בשבת, (טו) (ו) אין קורין (טז) המגלה בשבת אלא מקדימים לקרותה בערב-שבת, ויגובים מעות מתנות עניים ומחלקים אותם בו ביום. וביום שבת מוציאם שני ספרים ובשני קורין 'וכלא עמלק', (יז) ואומרים 'על הנסים', (יח) 'ואין עושים (ו) [ו] סעודת פורים עד יום אחד בשבת: ז' המפרש בלב והיוצא

(*) ודעה לומר כיון קריאת המקום שהיא בו עפה, לא זמן הפיקוס שצא משם, כי קצת טרם הפגיר (שם) ג' שנה שם ב' ס' קצת קצת קצת מנגה וירושלמי ע' תרין קורין קא היגלה פ' טו קמס' שרדו ממתקבא

שערי תשובה

קרום לקרות כל הנמים מספק: [ו] סעודת. עב"ט. ועין בביב ח"א ס'טן טב שהכריע גביהו דרבין דר"ף ור"ע שפסקי סנידשלמי יבאמן סנה שפוסקליון זה מאחרין השמחה ליום א'. ע"ש, ועין בטקסטות מיר והצדעה שהסכים גס-זן אך כתב דפ"מ משלוח מנות יהיה בשבת דבר בעתו מה טוב ופסומו נסא. ע"ש, ור"ע:

באר היטב

ותוקן שמחה ומתנות לאביונים בשניהם, כה"ג. ש"ג: (ה) בזמן קריאתה. פי' של י"ד, ועקר קריאתה מלוי ביום י"ד ולא בלילה, ט"א. ועין ש"ז: (ו) אין קורין. דאין בקראין בקריאת הטעמים, משא"כ בס"ת, וד"ק. וקצת מתוך קצת התו"ט. ועין ד"א. ושוואין דורשין כענינו של יום, גמ': (ז) סעודת. ור"ל תביב סימן לב משלוח מנות בשבת כי המנות הם מהסעודה. עין בי"ח. ומהדב"ז הוא ביום קריאת הפגלה. אבל אסור לטלטל הפגלה בשבת, פ"ח. יום ט"ו בשבת אזי יום השבת ח' לאחד היא פרושת זכור ויפסידין

באור הלכה

קצור ומרץ. ומפל פקוס למעשה אני מבקש מהקורא שלא יסוף עלי לענין ברכה ועין ספר-מגדים. ועין בשלטי-גבורים ובבאר הגולה שהעתיקו דברי הירושלמי לדינא, שבר"ע שער דירתו בלל ט"ו והלך לו לקרן נחוב וכן באו"מ (26):

משנה ברורה

וכו'. סעיף זה הוא לשון הרמב"ם. ומפני שרכים מתקשים בפסוץ הנה מברך אני להרחיב הדבור קצת, ונבארו (יג) כפי מה שפירשוהו המגיד והספר-משנה וכן משמע מהג"א. וצ"ל אין אנו לידע שלשה דברים: א) דאם הוא שנה לצרי הפניות אפלו יום אחד, קרוי טקף וקורא בט"ו. ב) זמן קריאתה (יד) הוא העקר ביום (טו) וכן שניה בערי הפניות בהתחלת היום י"ד (יז) קורא ביום, וכן כהאי גוונא לענין מקפין ביום ט"ו. ג) זמן קריאתה שכותב המתבר (טו) הינו זמן קריאת המקום שהוא בו עפה, לא זמן שצא משם. ועתה נבאר את הסעיף בסדר בכל פרט בפני עצמו: ב' צרי שהלך לברך, אם הנה דעתו בעת נסיעתו (27) לחזור למקומו בזמן קריאתה, וצ"ע לומר בזמן קריאתה של ט"ו, דהינו משהאיר היום לא יהיה שש"ס) כי יחזר משם ליום אור היום, (טו) אף שלבסוף וואף שהוא מברך להתעכב שש"ס) גם על יום ט"ו, מפל מקום אינו נקרא בשם טקף, וקורא ביום י"ד בהיותו בפרך; אבל אם בעת נסיעתו לא הנה בדעתו לחזור מן הפרך אלא לאחר זמן הקריאה, (יז) דהינו בבקר של ט"ו שאז כבר הוא זמן הקריאה, אז חל עליו שם טקף וקורא עסקן ביום ט"ו, (יח) ואפלו אם אחר-כך חזר לעירו ביום ט"ו קורא שם אם לא קרא מתחלה בפרך. ועתה נבאר הפסוץ לענין אפן השני, דהינו בברך שהלך לעיר: אם הנה דעתו בעת נסיעתו לחזור למקומו בזמן קריאתה, דהינו שפסוץ משם בליל י"ד קדם שאיר היום דהוא זמן קריאתה, ואף שלבסוף הנה שנתעכב הנה שנתעכב ולא חזר, קורא במקומו דהינו ביום ט"ו; אבל אם לא הנה בדעתו בעת נסיעתו לחזור משם רק לאחר זמן קריאתה דהוא ביום י"ד בבקר, חל עליו חובת הקריאה של העיר, תהו שאמר המתבר 'קורא עם אנשי המקום אשר הוא שם' [ועל-כן אף שחזר באותו יום ובא לברך, צריך (יט) לקרא באותו יום י"ד, דהוא נקרא 'קורא בן-ימין'.] וכתב הש"י, דכל זה נראה אם הנה שם בעיר בתחלת היום (28), אבל (כ) אם חזר למקומו, שהוא ברך, קדם היום (29), לא מועיל מה שחשב מתחלה להיות בעיר בעת קריאת העיר: (יג) ואם הוא במדבר וכו'. אפלו הוא מבני הכרמל נאלהו וזאת בשם כל-יב: [י] (יד) יום ט"ו וכו'. דאלו י"ד אי אקשר לחול בשבת (27): (טו) אין קורין (28) וכו'. דגורו וכן שאז הלך אצל חכם ללמודה איר לקרובה, וצ"ע בנה אמות ברשות הרבים: (טז) המגלה בשבת. ואז יום השבת ח' לאחד הוא פרושת זכור, (מל) ומפסידין 'פקדתי', וגם בט"ו לאחד מפסידין (כז) 'פקדתי' בכרמל וצ"ע (כח) בערות מפסידין בסדר השבוע. ושוא"ל (מ) ודורשין בו ביום בהלכות פורים (30) כדי שיקראו ענין היום, ובשקל כהל יוצאין על-ידי קריאת מגלה: (יז) ואומרים 'על הנסים', בשבת, (כח) ולא בערב-שבת נשפאמת (כ) לכרמל זמנם בט"ו ולא ביום, וכן משום גנבה בג"ל העריכו לקרות המגלה בערב-שבת (31), (מ) ומקל מקום אם אמר אין מודיעין אותי (32), וכן אין מוציאין בו ספר-תורה. ולעירות אומרים 'על הנסים' ביום ולא בט"ו, (כח) ועיר מספק אם היא מקפת מימות והיוצא בן-יב, אומרים 'על הנסים' בשני ימים (32): (יח) ואין עושים וכו'. דאמרינן בירושלמי: ויצעו אותם בשבת? אמר לה: 'ומי משתה' פתיח, את ששמחתו תלויה בבית דין, נצא זה [שבת] ששמחתו בידי שמים היא. והוא הדין ממילא (כט) ששלוח מנות גם ביום ראשון (33) בשבת. והנה מהב"ל כביב העריך להוכיח דכבלי שלטו אין סוכר בן, ודעתו שהסעודה היא בשבת, וצ"ע בן מצשה בירושלים, וגם משלוח מנות בשבת כי המנות הם מהסעודה. והדב"ז חלק א סימן קמו פסק פהשלחן-צרוף, וכן הוא גס-זן (ל) דעת הטקן אבדקם ונתקרב-ונצאל ומשוכת נדע ביהודה חלק א סימן מב. והנה ספרי ט"ז אומר לטלטל המגלה בשבת (34) מאחר שאין קורין בו, אבל כשה (לא) אסורנים חולקין עליו

שער הציון

(יג) אף שהש"י מפרש לברכתם כפי פרוש הרא"ש והטור, פשה אחרונים פתבו דהעקר כספ"ט-משנה והבית-יוסף דסוכר פרש"י, ובפרט דכמה ראשונים העתיקו שיטת רש"י לדינא: (יז) פוסקים: (יט) כספ"ט-משנה ובית-יוסף ובאר-הגולה: (טו) תהו שכתב המחבר ונתעכב וכו'. ומה שכתבתי דתליא במחשבה בעת יציאתו, בן הסכים כשהיה יחודא, ודלא קלחם-משנה: (פ) עין בט"ו בסופו. ויש מן האחרונים שכתבו שלא די בהתחלת בקר, רק שיהיה פנאי לקרות המגלה באותו עת, אבל לילה לחוד בודאי לא סגי, ובלשון הטור שכתב 'מקצת היום': (יח) פוסקים: (יט) פוסקים: (כ) עין פרי-מגדים: (כא) ענין-אברתם בשם הבית-יוסף: (כב) מגן-אברהם בשם ר"ל תביב, וכן איתא בפרוש המשנה להרמב"ם במגלה סוף פרק ג' (הרש"ש): (כג) אליה רבה ופרי-מגדים: (כד) גמרא: (כה) בית-יוסף בשם מצא-הירחיב: (כו) פרי-מגדים: (כז) פרי-מגדים: (כח) פרי-מגדים: (כט) בן משמע מפוסקים: (ל) וכתב דר"ח וי"ד אין מקבחות ואין פנו פת חלק על הירושלמי. והפרי חדש עוצר שיעשו הסעודה בשבת וגם ביום א"א (35) וכן המשלוח-מנות בשמיתין:

הלכות מגלה סימן תרפה תרפט

באר הגולה

הגהה אשר"י בשם אור"ח וכן איתא בירושלמי ק' שבלי הלכות תל"פ תירושלמי

א דנקרא קריש ערין ב"ב רפ"ח בפרק א ג משנה י"ט ד שב וקדוה תרין נרא"ש רבן הוה בקעת גסמאית ספרי רפ"ח, וכן דפס"ח משנה שם ובתי"ס ה שם ונקרא קרא, אבל נשים טובות לא נשים טור ג' שם רש"י בריש שריה

בשירה (יט) ואינו מוצא מגלה להוליך עמו, (כ) *יקראנה (ס) פי"ג או פי"ב או באחר-עשר בלא ברכה. ואי אי אפשר להמתין עד נמים הללו, יוש אומרים שקורא (כא) אפלו מתחלת החדש: הנה והכי נהוג. ומיהו, אם נזדמן לו אחר-כך מגלה, (כב) חוזר וקורא אותה (ט) פ"ח י"ד אפלו קראתה מחלה ביום י"ג, מפל מקום קרא אותה שלא בזמנה (כל"ו וכו'): ח פ"עיר שהיה בפסיקה או בדרך ולא היה בירו מגלה ואחר-כך נזדמנה לו בט"ו, (כג) קורא אותה (י) בט"ו:

תרפט שהכל חבבים בקריאת מגלה, וכו' ו' סעיפים:

א הכל חבבים בקריאתה, אנשים (ה) נא (א) *נשים וגרים *ועבדים (ב) משחררים. במקומים (ג) *את הקטנים לקרותה: ב יאחד הקורא ואחד השומע מן הקורא (ד) יצא ידי חובתו, והוא שישמע ממי שהוא חביב בקריאתה. לפיכך אם היה הקורא (ה) *חרש (ו) או הקטן או שוטה,

באר היטב

פקדתי, ב"י ופ"ח פ"ב בשם ר"ל תכ"ב דבט"ו לארז מטירין כ"כ פקדתי, ע"ש: (ס) ב"י"ג, בקבוצ' י', דשלא בזמנה בעי"י, ובהג"א מטפח אי טעי בקטנים, מ"ז: (ט) פ"ח י"ד, בבבב, עין לבוש: (י) בט"ו. בלא ברכה, ב"י, ש"ל: (כ) ונשים, ולכן צריך לקרותה בביתו לפני הבתולות, מ"א, ובקצת מקומות נחגים שהבתולות הולכות לב"ה נשים לשמע המגלה, וקטן שהגיע לחנוף

שערי תשובה

[ח] ונשים, עבדים, וצ"ל פמח"ב שיש נחגים לומר לאשה שקברך תברכה ואח"כ קרא לה להוציאה, ואין לעשות כן, אלא הקורא וקרי,

הוא שישמע ממי שהוא חביב בקריאתה. לפיכך אם היה הקורא (ה) *חרש (ו) או הקטן או שוטה,

באר הגולה

* יקראנה וכו' בלא ברכה, עין בטור כי יש מהראשונים דקברי שהיא יאנא ונחבטל הדין שבני כפרים יכולים לסקרים, מטילא אין קורין שלא ביד דשום גוני:

* ונשים, לכאורה אם היא כבר יצאה ידי חובתה אין מוציאה לאשה אחרת, והוא הדין קטן לאשה¹⁰ או לקטן אחר שנסתפק בה אם הם בכלל ערבות¹¹ דליקא בהו גס"פן אף-על-פי שצ"א מוציא [אשל אברתם]: * ועבדים, עין משנה ברוה דלש אומרים דאפלו אינם משחררים חבבין, והוא מפג"ד אברתם, ואף דהג"א יחה דב"י, הנה רק בדת נדמבים וס"ג, אבל בפס"ג חלא טבאר להניא דגם עבדים חבבין, וכן עשהיקו בשמו בחוספות עבדים, אלא דאין חבבין רק בשמיעה ולא בקריאה, ודע, ולהוציא אחרים בנאי אין יכולים לבלי שלמא, דלדיעת פס"ג חלא גפי נשים אין מוציאות אחרים וכולקמה, והוא הדין גבי עבדים דדין אחר להם, ולדיעת הג"א וד"מ בברוש הרמב"ם וספ"ג חלא פטירין לגמרי: * את הקטנים לקרותה, וגם בשמיעה יצא, וכולקמה פס"ג ו: * חרש, מלשון השלשון-צריך משמע דאינו ברוחב קול אף לקרות לעצמו, אכן מסבתו בבית-יוסף שבת דמשום פסדומי טסא הוא, משמע לכאורה דהוא רק לעצן להוציא אחרים שהם פקחין, צריכין

משנה ברורה

ומחירין¹²: ז (יט) ואינו מוצא מגלה וכו'. דאם היה מוצא, (לג) מתחב לקחה ולקרות ביד: (כ) יקראנה פי"ג וכו'. בקבוץ עשרה, דשלא בזמנה פ"ע עשרה וועין במאירי דבדיעבד אף בחייד יוצא, ועין לקמן סוף סימן תרצ במשנה ברוה¹³, אכן אפשר דסגי בקטנים¹⁴, הואיל והוא רק משום פסדומי נסא, ועין בר"ן שפספס לענין בני הפסדים שפסקימין לקרותה, אי מחבב לקרותה (לג) גם בלידה או די בקריאה דיומס¹⁵, ופשוט דהוא הדין לענין מפרשי הים יוצא בשניא, ומדברי הטור משמע קצת דצריך לקרות גם בלידה, ודע עוד, דהא דהקלו ליוצא בשניא או למקנשי הים הוא רק לענין קריאת המגלה, (לד) אכל סעודת פורים וכן משלות קנזת ומתנות לאביונים לא יקום אלא בזמנה: (כא) אפלו מתחלת החדש, דכתיב 'והחדש אשר נקפך מגילן לשמחה וגו': (כב) חוזר וקורא אותה פ"ח י"ד, הנה (לס) בבבבבב, דהא זמנה היא: ח (כג) קורא אותה בט"ו, ובלא (לו) ברכה, דכבר עבר עקר זמנה, (לז) אכל מט"ו ואילך

לא יקרא פלל, דכתיב "ולא יעבור". אם טעו וקראו הפרשיות והמגלה באר ראשון, (לח) צריך לחזור ולקרות בשני¹⁶:

א (א) ונשים, ואף דהקריאה היא דבר שהומן גרמא, מפל מקום חכבות, (ב) שצ"א הו היו פאותו הנסס, דמתחלה היתה הגונה גם עליהם, דכתיב בקרא, ולכן צריך האיש לקרותה (ג) בביתו לפני הבתולות והמשחררות¹⁷, ובקצת מקומות נחגים¹⁸ שהם הולכות לבית-הכנסת לעזרת-נשים לשמע הקריאה¹⁴, (ג) אכן צריך עיון אף יוצאין שם נשים, דאי אפשר לשמע שם פדיין¹⁶: (ב) משחררים, אכל אינם משחררים פטורים, (ד) דגריעי מנשים לענין זה, (ס) ויש אומרים דאפלו אינם משחררים חבבים: הינו (ו) מי שהגיע למצות חנוף¹⁹, ועין לקמן פסעיף ו, וכיין דגם נשים חכבות, פשוט דגם בקטנות יש פתן משום מצות חנוף¹⁸, ועין לקמן פסעיף ו: ב (ד) יצא ידי חובתו, וצריך שיתכן הקורא להוציא והשומע לצאת, פדין שארי מצות שצ"א מוציא חברו, וברלקמן פסימן תרצ סעיף יד¹¹: (ה) חרש, הינו המבדר ואינו שומע כלל, ואף-על-גב דהצלמא קומא לן דאם לא השמיע לאינו יצא, פדלעיל פסימן סב וסימן קפה, הקא לענין מגלה דהוא משום פסדומי נסא סתמיר²⁰ (ו) בו יחד, דהשמיעה לאינו הוא לעפוקא: (ס) אי נמי, דחרש גרע טפי, שאינו יכול להשמיע לאינו²¹, ועין בשערי-תשובה, דונקא אם הוא חרש גמור שאינו שומע כלל, לאפוקי אם הוא שומע בשמקדברים לו בקול¹³, וכל זה הוא לדעת השלשון-צריך, אכל דעת (ט) כמה אחרונים דאפלו הוא חרש גמור יצא השומע מקומו, ומקל מקום לכתחלה פלי עלמא מודים¹⁴ שלא יעמידוהו להוציא רבים ידי חובתם, ודע, דמי שקברו אוניו או שהוא רחוק מן הבימה ואינו יכול לשמע היטב מן הקורא, יחד לקרות לעצמו ממגלה פשוטה, או על-פל-פנים יאחו חמש, והפכות שיתכר לו יאמר תכף מן החמש¹⁵: (ו) או קטן¹³, אף-על-גב דקטן נמי חבב על-פל-פנים מדרכנו פדלעיל פסעיף א, אפלו הכי אינו יכול להוציא את הגדול, (ז) דלגבי קטן הוי פרי ורפני¹⁸

שער העיון

(לא) אלה רבה ובגריישע וחסדי-רוד ומטה-יהודא: (לב) כדאיתא בחוספתא: (לג) ובגולה די ביהדי, ולמחר בעניות בעי עשה [שם]: (לד) דידאקרים, עין שם: (לה) ט"ו רש"א: (לו) פרי חדש ומטה-יהודא ונהר-שלום ויגון-אברהם, דלא פה"ש, וכן מצודת הפרי-מגדים למעשה: (לז) פוסקים בשם תירושלמי: (לח) פוסקים: (ה) גמרא: (ג) מגן-אברהם ורש"א: (ד) פרי-קנאים: (ד) הג"א, ודעמה דכאן לא שיה הטעם שהיו פאותו הנסס: (ס) פנ-אברהם ורמב"ם מהטור: (ו) הג"א: (ז) בית-יוסף, ולפי זה מי שקורא המגלה לעצמו צריך לומר מאז שישמע לאינו¹⁶, דאי לאו הכי אפלו בדיעבד לא יצא¹⁷: (ח) ט"ז: (ט) פ"ח וספרי חדש ותנ"ר א ושאגת-אריה פסימן ז, מלבד פסח ראשונים שעומדים פשיטה ו, עין בפוסקים: (י) חוספות:

הלכות מגלה סימן תרפה תרפט

ביאורים ומוספים

[משניב ס"ק יח]

כמה אחרונים חלקין צליו ומתירין³⁶.

36 והוסיף לעיל (סי' שח ס"ק כב) שגם הפמ"ג מצדד כדעת האיד שמותר לטלטל את המגילה [גם בפורים שחל בשבת] אף שלא לצורך כלל וכשאר כתבי הקודש.

ובביאור דעת הפריח שאסר, אף שלכאורה אין איסור ללמוד ולקרוא במגילה וכמו בשאר כתבי הקודש, אלא שאין לצאת בה ידי הובתה בשבת [ואכן מטעם זה חלקו עליו שאר האחרונים כמבואר בדריהם], כתב הגרי"ח זוננפלד (סדר פורים המשולש) שביום שיש חומשים, אין דרך ללמוד מתוך מגילה, וסתם מגילה עומדת רק לקריאה בשביל לצאת בה, אלא שבשאר שבתות כיון שאין שום איסור לקרוא בה, אינו מקצה דעתו כל כך ממנה, כי יכול להיות שלפעמים יצטרך לעיין בה, אבל כשחל פורים בשבת, כיון שאסרו לקרוא בה, אדם מקצה דעתו ממנה גם מלימוד או מעיון בה כשיצטרך לפעמים.

[משניב ס"ק ט]

ועין לקמן סוף סימן תרצ במשנה ברורה³⁷, אכן אפשר דסגי בקטנים³⁸ וכו', או כי בקריאה דיום³⁹.

37 וביאר שם בשע"צ (ס"ק טא) שהדבר תלוי במחלוקת הראשונים אם הדין שכשקורא את המגילה שלא בזמנה צריך עשרה הוא לעיכובא בדיעבד, או רק למצוה לכתהילה.

38 אמנם לקמן (סי' תרצ ס"ק טג) כתב בשם הפמ"ג, שמשמע מהרמ"א שקטנים בדיאי אינם מצטרפים לעשרה כי אינם בני חיוב, שחיובם הוא רק מטעם חינוך.

39 ובטעם הדבר כתב הרי"ן, שכיון שקריאת היום היא העיקר (וכמבואר לעיל ס"ק יב, וראה מה שכתבנו שם), הקילו על בני הכפרים שדי להם בקריאת היום, וכמו שהקילו עליהם להקדים את זמן הקריאה.

[משניב ס"ק נג]

צריך לחזור ולקרוא בשני⁴⁰.

40 אמנם, לענין האם יש לחזור באדר שני גם על קריאת הפרשיות, כתב לעיל (סי' תרפה ס"ק ב) שבבית יוסף משמע שאינו צריך לחזור, אבל הדרכי משה והאיר כתבו שצריך לחזור.

סימן תרפט

שהכל חיבים בקריאת מגלה

[משניב ס"ק א]

שאף הן היו באותו הגט¹ וכו', לקני הקתולות והמקשרות², והקצת מקומות נוקמים³ וכו', לעמע הקריאה⁴ וכו', דאי אפשר לשמע שם פדיין⁵.

1 ומטעם זה כתב לקמן (סי' תרצה ס"ק כד), שחייבות גם במשלות מנות ומתנות לאביונים.

2 וכשקורא לנשים, כתב לקמן (סי' תרצב ס"ק יא) שישמע קודם לכן את הקריאה בציבור בבית הכנסת, ואחר כך יקרא להן, כיון שמצוה שהוא עצמו יצא בקריאת הציבור. אכן, אם מוכן שלא לצאת באותה קריאה, יכול לקרוא קודם לנשים, ואחר כך יצא בקריאת הציבור.

וכשמברך על הקריאה לנשים, כתב שם שטוב שיברך 'לשמוע מגילה', כי לדעת חלק מן הפוסקים אשה אינה חייבת בקריאה אלא בשמיעה בלבד, כמבואר ברמ"א לקמן (סי' ב) [ובמשניב לקמן

(ס"ק ח) הנוסח הוא 'לשמוע מקרא מגילה', וראה מה שכתבנו שם]. וראה שם במשניב (ס"ק י) כשהבעל קורא כבר יצא ידי חובה, האם יש עדיפות שהשומעים יברכו בעצמם את הברכות [וראה גם שע"צ לעיל (סי' תקפד ס"ק טו)].

3 ומשמע מדבריו, שאין חובה לנשים ללכת לבית הכנסת לשמוע את המגילה משום פרסומי ניסא או משום 'ברוב עם' נורק בקצת מקומות נוהגות ללכת לבית הכנסת, וכן דיוק מדבריו בשו"ת חלקת יעקב (אורח סי' רלב), וביאר שאין שום עדיפות לנשים לבוא לבית הכנסת לקריאת המגילה, משום שכל כבודה בת מלך פנימה, וכן דעת הגרי"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פמ"ג ארת ל) שדין 'ברוב עם' לא נאמר לגבי נשים, וגם בביתן אינן צריכות לאסוף מנין נשים לצורך הקריאה. אכן, ראה בחיי אדם (כלל קנה ס"ז) שכתב שמצוה מן המובחר לילך לבית הכנסת הוא ואשתו ובניו לשמוע המגילה ברוב עם, וכן כתב הכף החיים (סי' תרפו ס"ק יב), וכן דעת הגרי"ח קניבסקי (פסקי שמועות פורים עני' פד) שגם לנשים עדיף ללכת לבית הכנסת מאשר לשמוע בבית. [וראה ביה"ל להלן (סי' ד"ה מנהג) שכתב שטעם הבאת קטנים וקטנות לבית הכנסת לשמוע מקרא מגילה בציבור, הוא כדי לפרסם הנהגה ביותר ולהכנס שם בגדלותם ישמעו הקריאה בציבור].

4 ואף אם אינה מבינה לשון הקודש, כתב לקמן (סי' תרצ ס"ק כו) שיוצאת לכתהילה ידי חובה.

5 וכיון שאין כל המקומות שווין ויש מקומות שניתן לשמוע בנקל את קריאת המגילה בעזרת הנשים, כתב הכף החיים (ס"ק א) שבמקומות הללו הנשים נוהגות לשמוע הקריאה מעזרת הנשים.

[שע"צ ס"ק ז]

דקאן לא שיק הטעם שהיו באותו הגט⁶.

6 ובביאור הדבר, ראה בבי' [הובא במצוה"ש (ס"ק ב)] שכתב שתלוי בשני הפירושים של 'אף הן היו באותו הגט' [המובאים בתוספות (מגילה ה, א ד"ה שאף)], שאם הפירוש הוא שיעקר הגט נעשה על דין [על ידי אסתרו], אם כן בעבדים לא שייך טעם זה, ואם הפירוש הוא משום שאף הן היו בכלל הגזירה של 'להשמיד וכו' טף ונשים', גם עבדים שאינם משוחררים היו בספק סננה, כיון שהיו נימולים ונוהגים בדת ישראל כנשים [וראה חידושי הגרי"ז (ערכין ג, א) מה שביאר בזה], אכן, הדמשק אליעזר (ס"ק ב) כתב בדעת הגרי"א שעבדים שאינם משוחררים לא היו בכלל הגזירה [וראה שם שכתב שנחלקו בזה הרמב"ם והבה"ג], וכן כתב הפלתי (יריד סי' א ס"ק א) ובעזרת הרב"ז (חיה סי' אלף תיו ואלף תצו), וכן כתב המאירי (מגילה יט, ב ד"ה ושטח) ששמא עבדים לא היו באותו הגט].

ובמשניב כאן (ס"ק א) נקט כפירוש השני [אכן לענין חיוב הנשים בנר הנוכה הביא לעיל (סי' תרעה ס"ק י) את שני הפירושים], ומימ כתב שלא שייך טעם זה אצל עבדים שאינם משוחררים, וכמו שכתבו הדמשק אליעזר ושאר המפרשים המובאים לעיל.

[משניב ס"ק ג]

מי שהגיע לקצנת חנוך⁷ וכו', משום מקצנת חנוך⁸.

7 ומתי נחשב שהגיע לגיל חינוך, כתב לעיל (סי' רסט ס"ק א וסי' ע ס"ק ו) לענין חיוב קידוש וקריאת שמע, שהוא בן שש או שבע כל אחד לפי חריפותו, ולענין חיוב קטנים בסוכה, כתב השו"ע (סי' תרמ ס"ב) שהוא בן חמש או שש כל אחד לפי חריפותו [והפמ"ג (פתיחה בוללת ח"ב אות י) כתב שהוא מתחיל בגיל חמש או שש שנים שלמות, כל אחד לפי הבנתו].

ובדגורת גיל חינוך כתב לעיל (סי' שמג ס"ק ג), שלענין מצות עשה המשך במילואים עמוד 126

מילואים הלכות מנגלה סימן תרפח

המשך מעמוד קודם

31) ובטעם הדין שאין מחזירים אותו, אף שלכאורה הוא שלא מניין המאורע ואם כן הרי זה הפסק בתפילה, ביאר במשניב לקמן (סי' תרצג ס"ק ו') שמימי יש קצת שייכות להזכרת 'על הנסים' בשני הימים.

32) ואם יש למהג בעיירות מסופקות גם את שאר הימים הנחגים בפורים המשולש, דעת הגרשו"ז אויערבך (הליכות שלמה פורים פכ"א סי' ב') שראוי להחמיר בהן בכל דיני פורים המשולש, ודעת הגר"ש אלישיב (קיצור דיני פורים המשולש עמ' לד') שלענין משלוח מנות יש מקום להקל בעיירות מסופקות לנהוג כן רק בערב שבת, כיון שלדעת החור"א גם בכרכים המוקפים משלוח מנות הוא בערב שבת.

[משניב ס"ק יח]

והוא הדין ממילא ששלוח מנות גם ביום ראשון⁽³²⁾ וכו', לט"ט הלכה פשטנית.

33) ודעת החור"א (א"ר ח סי' קנה ס"ק א'), שמשלוח מנות יהיה בערב שבת כמו מחנות לאביזים, וכן כתב הכף החיים (ס"ק לח) בשם הכנסת הגדולה.

34) ולט"ט את המגילה בשאר שבתות השנה, כתב השער תשובה (סי' תרצג ס"ק א') בשם המטה יהודה שאף לדעת הפרי חדש אין המגילה נחשבת מוקצה אלא בשבת שחל פורים להיות בתוכה, כיון שגורו שלא לקרוא את המגילה בשבת זו כמבואר במשניב לעיל (ס"ק טו), אך בשאר שבתות השנה אין המגילה נידונה כמוקצה, שהרי יכול ללמוד בה כמו בשאר נביאים וכתובים, וכן כתבו המחזיקים (ס"ק יב) והחתם סופר (בהגהות על השו"ע), וכן כתבו החי' אדם (כ"ל קנה סי') והקצושי"ע (סי' קמא סי').

[שעה"צ ס"ק לו]

ותפרי קנש מצד שישנו הסעודה בשבת (גם ביום א'³⁵).

35) וכתב בספר עיר הקודש והמקדש להגר"מ טוקציינסקי (חי' פכ"ו אות ב' סי' ג') שכך נהג הגר"ש סלאנט, והעיד הגרשו"ז אויערבך (הליכות שלמה פורים פכ"א דבר הלכה אות ז') שלא נהגו בירושלים להוסיף בשבת סעודה מיוחדת לכבוד פורים, אלא מרכיבים במאכלים ובשתיית יין בסעודת השבת, וכן כתבו הגר"ח זנפנדר (סדר פורים המשולש) והכף החיים (ס"ק מה), וכן דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש חי' ג' פמ"ט אות יג') שלמעשה אין צורך להחמיר לעשות סעודת פורים בשבת, אכן ראוי להוסיף בסעודת שבת איזה מאכל לכבוד יום הפורים.

[ביה"ל ד"ה ב ע"ה]

שפ"עיר שפ"ק דיתו כליל ט"ו הל"ף לו ל"כ"ב נחמ"ב פ"א נ"אן⁽³⁶⁾.
26) וראה מה שכתבנו במשניב (ס"ק יב) בשם החור"א.

[משניב ס"ק יז]

דאלו י"ד אי אפ"ש לחול בשבת.

27) ובטעם הדבר כתב הביה"ל לעיל (סי' תכ"ח סי' א') ד"ה אלו, שמחשבים את קביעת המועדים באופן שלא יחול י"ד אדר בשבת, כי או יצא שיום כיפור של אותה שנה יחול בערב שבת, ואין עושים שני ימים קדושים שאטורים מן התורה בכל מלאכה סמוכים זה לזה [הטעם מבואר בגמ' ראש השנה כ', א וברש"י שם (ר"ה משום יקרא ד"ה משום מחיא) שאם יהיו סמוכין זה לזה ביום השני יכמשו היקרות שנאכלים חיים, וכן אם ימות אדם ביום הראשון, עלול הוא להסריח ביום השני].

[משניב ס"ק טו]

אין קורין⁽³⁸⁾.

28) וקטן שנעשה בר מצוה בשבת זו, שקראתו ביום שישי היא רק מדין חינוך, דעת המהר"ל דיסקין (הובא בשו"ת שבת הלוי ח"ה סי' פג, ובהגהות ביצהק יקרא) שיקרא לעצמו את המגילה בשבת, וכן צידד הגר"ח זנפנדר (ציץ הקדוש ח"א סי' ט"ה) מאידך, בשו"ת שבת הלוי (שם) כתב שיקרא ביום שישי ולא בשבת, וכן כתב בשו"ת הר צבי (אורח ח"ב סי' קכ"ה) הגרשו"ז אויערבך (הליכות שלמה פורים פכ"א אחרות הלכה ה' ע' 2) הביא שד"ם בזה גדולי ירושלים ולא הכריע בענין, וראה בדבריהם טעם מחלוקתם.

[משניב ס"ק טז]

ושו"אלין ודוקשין כו ביום פהלכות פורים⁽³⁹⁾.

29) ומלבד למד הלכות פורים, כתב לעיל (סי' תכ"ט ס"ק ב) שמצוה גם על כל אחד להתחיל ללמוד הלכות פסח ביום פורים עצמו, כדי לקיים את הדין של 'שוואלין בהלכות פסח קודם לפסח שלושים יום', וראה שם עוד בביה"ל (ר"ה שואלין).

[משניב ס"ק יז]

לקרות המגלה בערב-שבת⁽⁴⁰⁾ וכו', אין מקורין אותו⁽⁴¹⁾ וכו', או"קרים 'על הנסים' פ"שג"י נ"מ"ב⁽⁴²⁾.

30) ועוד בפרטי קריאת המגילה בשנה שחל ט"ו בשבת, ראה לקמן (סי' תרצ' ס"ק ט"א) ובשעה"צ שם (ס"ק ט"ז).

הלכות מנגלה סימן תרפח המשך מעמוד קנ

כתענית יום כיפור, כמובא בשו"ע לעיל (סי' תרטו סי' ב) וכמבואר ברבינו מנחם שהובא בשעה"צ שם (ס"ק ט), ולכן גם קטן שאינו מסוגל עדיין לשמע את כל המגילה מתחילה ועד סוף, צריך לחנוכו שישמע חלק ממנה, כדי שיכיר ויבין מה היא מצות קריאת מגילה [וראה גם במשניב לעיל (סי' קפ"ו ס"ק ד') לענין ברכת המזון, שמחנכים את הקטנים לברך מעט מעט מכל ברכה עד שידעו לברך כל ברכה בתיקונה]. ודעת הגר"ש קרליץ (חוט שני שבת ח"ד עמ' שח) שאם הקטן יודע לקרוא את כל המגילה, נקרא שהגיע לגיל חינוך, אף אם אינו יכול להתרכז לשמוע את כולה, כי המצוה היא הקריאה ולא השמיעה.

8) וכמבואר בשו"ע לעיל (סי' תרטו סי' ב) לענין תענית שעות ביום הכיפורים, וכן כתב במשניב לעיל (סי' שמ"ג ס"ק ב) שהאב חייב לחנך את בניו ובנותיו במצוות, ברכתיו יחנך לעזר על פי דרכו.

[בין בשל תורה בין בשל דברי סופרים] הדבר תלוי לפי חריפותו וידיעתו של כל קטן, ובכל דבר לפי עינו, כגון הידוע מענין שבת, חייב להגידו לשמוע קידוש הברכה, הידוע להתעסק, חייב בציצית.

ומטעם זה, לענין גיל חינוך לקריאת המגילה, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש חי' פמ"ג אות ל') שזמנו הוא ממתי שהקטן יכול לשמוע את המגילה מתחילתה ועד סופה, כי זמן החינוך נקבע בכל מצוה ממתי שיכול לקיימה בהלכתה, ושיעור זה נמדד בכל קטן וקטן לפי מידת סבלותו, והוסיף, שאם אינו מסוגל להתרכז ולשמע את כל המגילה בבית הכנסת, יתכן שאביו חייב לקרוא לו את כל המגילה בצורה מהירה כדי שיוכל להתרכז. מאידך, דעת הגר"ח קמבסקי (חורת המועדים ס"ק ב) שמלבד החובה לחנוכו לקיים כל מצוה בהלכתה, צריך גם לחנוכו להכיר ולהבין את המצוות [וכמו חינוך לשעות

מילואים הלכות מגלה סימן תרפה תרפמ המשך מעמוד קודם

[ביה"ל ד"ה ונשים]

[והיא קדין קטן לאשה⁹] וכו', אם הם בקלל ערבנות¹⁰.

9 ומשמע מדבריו שאם עדיין לא יצא הקטן ידי חובה, יוכל להוציא את האשה ידי חובה, וכתב השו"ת הלכות (סי"ח) שצריך עיון מדוע יוכל להוציאה [שהרי כתב המשגיב (סי"ק ו) שקטן אינו מוציא את הגדול אפילו אם הגיע לחינוך].

10 אמנם לענין אשה שכבר יצאה ידי חובת קדוש הוציא אנשים [מבני ביתה] ידי חובה, כתב במשגיב לעיל (סי' רע"א סי"ק ה) שיוכלה להוציא, כיון שחייבת בקדוש כאיש. ובשעה"צ שם (סי"ק ט) כתב שהפמי"ג מסתפק אם היא בכלל ערבות שחובל להוציא כשכבר יצאה כעצמה, ושגם הדגול מרבבה טובר שאינה יכולה להוציא, אבל כתב שבשורת רעק"א (ח"א סי' ו) חולק על הדגול מרבבה, ודעתו שאשה היא בכלל ערבות, וכל מצוה שהאשה מחייבת בה, יכולה להוציא אחרים.

וטעם הסוברים שאשה אינה בכלל ערבות, כתב הדגול מרבבה (סי' רע"א) שלא קיבלו על עצמן ערבות בהר גריזים ובהר עיבל כאנשים [וראה בהגהות חתם סופר על השו"ע שם מה שכתב בזה]. ובחידושי מהר"ט (קדושתין ע, ב ד"ה ומיהו) ביאר שנשים אינן ערבות לאנשים משום שאין סיפק בדין למחות, וראה ברבי יוסף ארי"ח סי' קכ"ג סי"ג ולצאת מאיש שכבר יצא ידי חובה, מבואר במשגיב לקמן (סי' תרצ"ב סי"ק י"א) שיוכלה לצאת ידי חובה, וראה בדגול מרבבה (שם) שהסתפק אם האנשים שקיבלו על עצמם ערבות בהר גריזים ובהר עיבל, נעשו ערבים גם על הנשים, או שכשם שהנשים לא קיבלו ערבות על הנשים, כך לא קיבלו הנשים ערבות על הנשים, וראה בשורת אגרות משה (ארי"ח ח"א סי' קצ ד"ה הנכבד לענין בזה) שבקריאת המגילה יכול מי שיצא כבר להוציא אחרים אף ללא דין ערבות, כיון שהקריאה היא לפרסומי ניסא, וגם מי שכבר קיים את מצות הקריאה, עדיין יש עליו מצוה לפרסם את הנס במה שיכול, וממילא נחשב שעדיין שייך הוא למצוה, ויכול להוציא אף שאין עליו דין ערבות.

[משגיב סי"ק ד]

ויקדלקמן בסימן תרצ"ב קצ"ה יד¹¹).

11 וראה שם (סי"ק מ"ח) בפרטי הדין של כונת השומע המשמיע.

[משגיב סי"ק ה]

להשמיע לאזניו¹²] וכו', פְּשַׁמְךָ רְבִים לוֹ פְּקוּל רַס¹³] וכו', לְכַתְּחִילָה כְּלֵי עֲלָמָא מוֹדִים¹⁴] וכו', יֵאמֵר תַּכְּף מִן הַתְּמִיעָה¹⁵.

12 וכתב הט"ז שהוא על הדין מה שאמר חז"ל (מנחות יח, ב) יכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו, וכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו.

ולענין אם חרש כשר להיות שליח ציבור, ראה בביה"ל לעיל (סי' נ"ה סי' ד"ה חרש) ובמשגיב לעיל (סי' נ"ג סי"ק מא). וכן לענין וימוק, ראה בביה"ל לעיל (סי' קצ"ט סי' ד"ה מצטרפין).

13 ובטעם הדבר, ראה בשערי תשובה (סי"ב) שביאר בשם שורת שבות יעקב (ח"ב סי' ל"ג), שהפסול בהרש הוא מחמת שאינו יכול להשמיע לאוזן [בדעת הט"ז], וממילא מי שראוי לשמיע כשקורא בקול רם, אף אם קרא בקול בינוני, יצא ומצויא אחרים בדיעבד [אבל לדעת הבי"ה הפסול אינו דוקא בהרש, אלא בכל מי שלא השמיע לאוזנו, כמבואר בשעה"צ (סי"ק ז), אמנם מסתימת המשגיב כן נראה שדין זה הינו גם לפי סברת הבית יוסף, וראה מה שביאר בזה בספר שלמי תורה (פורים סי' ט"ז סי"ב)].

והרש השומע רק על ידי כלי כמין חצוצרה, ראה בשערי תשובה (שם) שאינו נחשב חרש, וכן כתב במשגיב לעיל (סי' תקפ"ט סי"ק ד) לענין חיוב במשת שופר, ולענין כבוד שמיעה השומע בעזרת מכשיר שמיעה, האם יוצא בזה ידי חובה, כתב בשורת מנחת יצחק (ח"א סי' ל"ז) בשם הגר"י הענין, שיש אומרים שנחשב כשומע קול הברה, ואינו

יצא בזה ידי חובה, וכן דעת הגר"ש אויערבך (שורת מנחת שלמה ח"א סי' ט) את א ד"ה התנית וח"ב סי' יח ע"ג) שאין זה קולו של האדם, ואינו יוצא באופן זה ידי חובה, כי מכשיר השמיעה ממיר את גלי קול האדם לזרם חשמלי שנהפך בחורה לאחר מכן באופן מכני לגלי קול, וכן כתב הדעת תורה (סי"ב) לענין שמיעת המגילה בטלפון או בפטיפון, דעת הגר"ש אלישיב (הליכות והנהגות פורים עמ' 14) שאם בלי המכשיר אינו שומע רק קול הברה, אינו יוצא ואינו יכול להוציא ידי חובה, אבל אם גם בלי המכשיר שומע קול דברים, אלא שהמכשיר נועד להטיב לו את השמיעה, יוצא ומצויא ידי חובה.

מאידך, דעת החו"מ (שם ע"ג 4) שכוין שהקול הנשמע נוצר על ידי אדם וגם נשמע מיד בדרך המדברים, יתכן שנחשב כשומע ממש, וכן דעת הגר"צ פראנק (מכתב בשורת מנחת יצחק ח"ב סי' ק"ג, מקראי קדוש פורים סי' י"א) שיתכן שלענין קריאת המגילה, כיון ששומע את קול הקורא, אף שמעורב בו גם קול אחר, יוצא ידי חובה [ורק לענין תקיעת שופר אינו יוצא, כיון שאם קול הברה שמע לא יצא, כלומר שאם יש כקול שופר תערובת של קול אחר, אין יוצאים בזה ידי חובה].

וכן כתב בשורת אגרות משה (ארי"ח ח"ב סי' ק"ח חידושי סי' ק"ח) לענין קריאת המגילה על ידי מיקרופון, שאף אם אינו קול האדם אלא קול אחר שנעשה מקולו, יתכן שנחשב כקול אדם, כיון שנעשה בקולו של האדם בעת שמדבר, וכן כתב (שם ח"ד סי' צ"א סי"ד) לענין שמיעה דרך הטלפון, שאפשר לצאת בזה בשעת הדחק, אך הוסיף, שאף שמסתבר כן, מי"מ אין להשתמש ברמקול אף בשעת הדחק, ויש למחות ביד העושים כן, כי אין זה ברור להיתר, וגם כדי למנוע מלהחזיק חידושים אחרים שלא על פי ההלכה, וכן כתב בשורת שבת ה"ל (ח"ה סי' פ"ח) שיש להימנע מכך.

ולענין לצאת חובת תקיעת שופר וימוק ותפילת הדרך על ידי שמיעה מרמקול וכדו', ראה מה שכתבנו לעיל (סי' תקפ"ו סי"ק ו' וסי' קצ"ג סי"ק י"ז וסי' ק"י סי"ק י"ח).

14 ובטעם הדבר כתב לעיל (סי' נ"ג סי"ק מא), שכוין שלכתחילה צריך להשמיע לאוזנו, אינו מצויא גם אחרים לכתחילה, ואף שישומע כעונה, ביאר בביה"ל לעיל (סי' קצ"ט סי' ד"ה מצטרפין) שהם לא עדיפין ממנו, וגם אצלם נחשב כדבור ללא שמיעה. [וביאר הקובץ הערות (סי' מח אות י"ז) שדין 'שומע כעונה' הוא שהשומע יוצא במצוה של העונה, וכשאצל המוציא מעשה המצוה הוא של דיעבד, גם אצל היוצא הוא כך, וראה עוד במה שכתבנו בביה"ל שם].

15 וכן כשמכים את הנק בעת הקריאה, כתב לקמן (סי' תרצ"ב סי"ק ט) שיקרא מן החומש מה שנחסר לו משמיעת החזן, וכשקורא מתוך החומש, דינו כקורא על פה כמבואר לקמן (שם סי"ק ו' וסי' תרצ"א סי"ק כ"א), ומי"מ יוצא ידי חובה אם שמע לכל הפחות חציה ממגילה כשירה כמבואר בשו"ע שם (סי"ג).

[שעה"צ סי"ק ז]

שְׁשִׁמְיֵעַ לְאָזְנוֹ¹⁶], דַּאי לֹא הָיִי צְפִילָה בְּדִיעְבַד לֹא יִצְא¹⁷].

16 ואם קורא את המגילה בקול, אלא שמחמת הרעש שמסביב אינו שומע את מה שקורא, הסתפק ה"חפ"י (סי' ס"ב סי"ק ז) בשם החסד לאלפים האם צריך להגביה קולו שישמעו אוזניו, או שזה גדר בשיעור הדיבור שיכול לשמיע אילו לא היה רעש. ובשורת שבת הקהתי (ח"ו סי' ע"א) כתב שמדברי השו"ע כאן לענין חרש משמע שכדי שיהושב 'שמיע לאוזניו' צריך שישמע בפועל, וכן מבאר בשפתי חכמים על התורה (שמות ח' ח), וכן כתב בשורת שרגא המאיר (ח"ו סי' קל"ט), הובא במה שכתבנו בביה"ל לעיל (סי' ס"ב סי"ג ד"ה ואם).

17 אכן, כל זה לדעת הבי"ה, אבל לדעת שאר האחרונים שהביא המשגיב כאן, בדיעבד יצא אף אם לא השמיע לאוזנו, וכן דעת הגר"ש אלישיב (בלילה ההוא עמ' 10) להלכה.

